

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Remiss - EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028-2034

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över rubricerad remiss (LI2025/01620).

EU-kommissionen har den 16 juli 2025 lämnat förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028–2034 om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och hav, välbefinnande och säkerhet, om villkor för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma jordbrukspolitiken, om ändring av stödsystemet för frukt, grönsaker, bananer och mjölk i skolor (EU:s skolprogram), om ändring av regler för sektorsspecifika insatser, proteinsektor, hampa, marknadsnormer, importtullar och krisberedskap, om villkor för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma fiskeripolitiken, Europeiska havspakten och unionens havs- och vattenbrukspolitik, om inrättande av Europeiska fonden för regional utveckling inbegripet för europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) och Sammanhållningsfonden, om inrättande av Europeiska socialfonden för sysselsättning av god kvalitet, kompetens och social inkludering, om unionens stöd för asyl, migration och integration, om unionens stöd för inre säkerhet, om unionens stöd för Schengenområdet, integrerad gränsförvaltning och viseringspolitik (COM(2025) 540, 541, 542, 552, 553, 554, 558, 559, 560, 565).

Region Jönköpings län har valt att yttra sig över de förordningar som bedöms vara mest relevanta utifrån uppdraget som regionalt utvecklingsansvariga i Jönköpings län samt med hänsyn till våra erfarenheter från tidigare programperioder och arbetet med de befintliga strukturfonderna.

Region Jönköpings län välkomnar möjligheten att lämna synpunkter och ställer sig positiv till ambitionen att förbättra koordineringen mellan olika fonder samt förslag som kan leda till förenklingar i regelverk och minska den administrativa bördan, inte minst för stödmottagare.

Samtidigt är Region Jönköpings län kritisk till förslaget att inrätta en övergripande plan per medlemsland, då detta riskerar att minska det regionala inflytandet över EU-medlen.

Regionen ser en tydlig risk att upplägget begränsar möjligheten till lokal och regional påverkan, och understryker vikten av att den nationella nivån arbetar enligt partnerskapsprincipen. Det innebär att lokal och regional nivå ges en aktiv roll i framtagande och genomförande av NRPP, samt att nationella myndigheter styrs mot att främja flernivå- och flerpartsamverkan. Region Jönköpings län bedömer att detta är en grundförutsättning för att bevara det värde som EU:s sammanhållningspolitik utgör. Om detta går förlorat riskerar även viktiga verktyg för att stärka regionernas ekonomiska strukturer, kapacitet och innovationsförmåga att trängas undan.

Synpunkter på förslaget

Region Jönköpings län (Regionen) har granskat EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028-2034 och väljer att svara på följande förordningar:

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välbefinnande och säkerhet för perioden 2028–2034 och om ändring av förordning (EU) 2023/955 och förordning (EU, Euratom) 2024/2509
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska fonden för regional utveckling inbegripet för europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) och Sammanhållningsfonden som del av den fond som inrättats genom förordning (EU) [...] [förordningen om Nationella och regionala partnerskapsfonden] och om fastställande av villkor för genomförandet av unionsstöd till regional utveckling 2028–2034 (COM/2025/552)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska socialfonden som en del av den nationella och regionala partnerskapsplanen enligt förordning (EU) [NRP-förordningen] och om villkor för genomförandet av unionens stöd till sysselsättning av god kvalitet, kompetens och social inkludering under perioden 2028–2034 (COM/2025/558).

Övergripande synpunkter

Region Jönköpings län välkomnar möjligheten att lämna synpunkter och ställer sig positiv till ambitionen att förbättra koordineringen mellan olika fonder samt förslag som kan leda till förenklingar i regelverk och minska den administrativa bördan, inte minst för stödmottagare.

Samtidigt är Region Jönköpings län kritisk till förslaget att inrätta en övergripande plan per medlemsland, då detta riskerar att minska det regionala inflytandet över EU-medlen.

Regionen ser en tydlig risk att upplägget begränsar möjligheten till lokal och regional påverkan, och understryker vikten av att den nationella nivån arbetar enligt partnerskapsprincipen. Det innebär att lokal och regional nivå ges en aktiv roll i framtagande och genomförande av NRPP, samt att nationella myndigheter styrs mot att främja flernivå- och flerpartsamverkan. Region Jönköpings län bedömer att detta är en grundförutsättning för att bevara det värde som EU:s sammanhållningspolitik utgör. Om detta går förlorat riskerar även viktiga verktyg för att stärka regionernas ekonomiska strukturer, kapacitet och innovationsförmåga att trängas undan. Regionen understryker även vikten av EU:s närhetsprincip. Ett effektivt genomförande kräver lokal och regional närvaro, kunskap och erfarenhet, vilket inte kan uppnås om ansvaret koncentreras till nationella myndigheter utan regional förankring. Möjligheten att genomföra insatser på regional och lokal nivå med stöd från EU:s strukturfonder har haft stor betydelse för Jönköpings läns utveckling framför allt när det gäller att bygga gemensamma strukturer, kraftsamla kring utmaningar och utveckla styrkor.

- Region Jönköpings län ser med oro på att förslaget innebär en centralisering från tydligt ansvar på regional nivå till nationellt ansvar. Det finns en risk att en plan per land leder till att finansiering som är viktig för långsiktig regional utveckling prioriteras ned till förmån för bredare nationella målsättningar som inte alltid speglar de regionala och inomregionala behoven.
- Det är avgörande att nationell nivå säkerställer sammanhållningspolitikens kärnprinciper:
 - Partnerskapsprincipen och flernivåsamverkan måste tillämpas genom hela programcykeln. Detta säkerställer ett reellt regionalt inflytande över prioriteringar och strategiska vägval som svarar mot faktiska behov på regional och lokal nivå. Det är avgörande för att uppnå synergier och effekter i linje med målen i de regionala utvecklingsstrategierna.
 - Regionalt inflytande och involvering i både programmering och genomförande måste garanteras. Regionerna, med sitt regionala utvecklingsansvar (RUA), har under flera programperioder haft en central roll i att programmera de regionala strukturfonderna och besitter omfattande kunskap om hela kedjan, från mobilisering till genomförande.
 - Tidigt deltagande från regionalt utvecklingsansvariga är avgörande. Erfarenheten visar att bristande involvering i den initiala utformningen

av program och planer ofta leder till problem i genomförandet längre fram.

- Regionala och territoriella kapitel i de nationella och regionala planerna ska vara obligatoriska. Med en platsbaserad utgångspunkt ökar ändamålsenligheten och effektiviteten i genomförandet och det måste öronmärkas medel till samtliga regionkategorier i enlighet med artikel 21 (3) i förordningen.

Särskilda synpunkter avseende förordningen Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning och om de nationella och regionala partnerskapsplanerna och implementeringen i Sverige

- I kommissionens förslag framgår att varje medlemsstat ansvarar för att överlämna en nationell och regional partnerskapsplan, som bör utarbetas och genomföras i samarbete med parterna (artikel 21). Region Jönköpings län är kritisk till att förslaget saknar bindande skrivningar som tydligt reglerar den regionala nivåns roll i hela processen. Det finns heller inget krav på regionala eller territoriella kapitel i NRPP, vilket är avgörande för att sammanhållningspolitikens grundprinciper ska få genomslag i praktiken. Trots dessa brister bör den nationella nivån säkerställa att den regionala nivån ges en tydlig och aktiv roll i både utformning och genomförande av planen.
- Det är oklart hur Sveriges NRPP kommer att struktureras. Struktur och innehåll har stor betydelse för hur genomförandet organiseras, inklusive hur partnerskap etableras och fungerar. För att undvika oklarheter och säkerställa ett effektivt genomförande bör följande aspekter beaktas:
 - Framtagandet av NRPP bör ske i nära dialog med regional nivå.
 - Regionala kapitel bör finnas och tas fram på regional nivå, med hänsyn till territoriella behov.
 - Genomförandet bör organiseras med tydlig struktur för partnerskap och ansvarsfördelning.
 - Partnerskap bör tillsättas på nivåer som möjliggör reellt inflytande från regionala aktörer. Det bör även klargöras om genomförandet av NRPP i Sverige kommer att ske på NUTS2-nivå eller annan nivå, och hur detta påverkar planens innehåll och struktur. Region Jönköpings län förordar NUTS2-nivå.
 - Det är viktigt att Sveriges NRPP tydligt visar hur insatserna kopplar till de landspecifika rekommendationerna. Samtidigt bör det finnas en medvetenhet om att vissa strukturella utmaningar, såsom en icke-fungerande bostadsmarknad eller hushållens höga skuldsättning inte är möjliga att adressera inom ramen för NRPP. Det krävs därför en realistisk avgränsning av vad som kan hanteras inom planens ramar.

- Om reformer ska vara en del av NRPP krävs att insatserna är anpassade till det regionala utvecklingsansvaret, lag (2010:630), och att regionerna har faktisk rådighet över genomförandet. Eftersom kommuner och regioner står för merparten av den medfinansiering som krävs för EU:s stödandel, är det avgörande att EU-medlen för regionala och lokala insatser inte reduceras. En minskning skulle direkt påverka möjligheten till nationell medfinansiering och riskera att försvaga den uppväxlingseffekt som EU-medlen genererar.
- Region Jönköpings län vill betona vikten av att partnerskapsplanerna utformas i nära samspel med de regionala utvecklingsstrategierna och regionernas styrkeområden. De regionala utvecklingsstrategierna och andra strategier på regional nivå identifierar områden som är särskilt viktiga för regional tillväxt, omställning och innovation. Erfarenheter från tidigare programperioder visar att arbetssätt att utgå från regionala styrkor är framgångsrikt. Exempelvis omsätts frågor som kompetensförsörjning, industriell omställning och innovationskapacitet i praktiken på regional nivå, vilket understryker vikten av att regionerna ges inflytande över planens utformning och att deras strategier ligger till grund för prioriteringar.

Särskilda synpunkter avseende avsaknad av resonemang kring risker och hur en prestationsbaserad förvaltnings- och utbetalningsmodell kan påverka den regionala och lokala nivån och övriga tekniska synpunkter

- Region Jönköpings län konstaterar att kommissionens förslag till prestationsbaserad förvaltnings- och utbetalningsmodell väcker flera frågor och risker som inte adresseras tillräckligt i förordningstexterna.
- Region Jönköpings län ser risker med den föreslagna prestationsbaserade utbetalningsmodellen, där medel från EU endast betalas ut när uppsatta mål och delmål uppnåtts. Detta innebär en genomgripande förändring jämfört med dagens kostnadsbaserade system och kan få konsekvenser för regional och lokal nivå, särskilt om ansvar och risk inte tydligt fördelas. Regionen delar inte uppfattningen att ett genomförande baserat på förutbestämda mål automatiskt leder till bättre samordning och effektivitet. Istället menar Regionen att hanteringen av EU-medel bör bygga på hur väl flernivåstyrning och samverkan mellan nationella myndigheter och regioner fungerar. Det finns även en risk att resurssvaga aktörer inte har möjlighet att bära kostnader över tid, vilket kan leda till att de avstår från att söka medel, med negativa konsekvenser för utvecklingskraften i nästa programperiod.

- Det är avgörande att den ekonomiska risken inte förskjuts till projektägare på regional och lokal nivå. Om mindre aktörer förväntas bära risken vid utebliven måluppfyllelse finns en risk att de avstår från att delta, vilket kan minska mångfalden av aktörer och försvaga genomförandet.
- En prestationsbaserad modell riskerar att premiera projekt med säkra och förutsägbara resultat framför mer innovativa och utforskande initiativ, vilket kan hämma nytänkande och långsiktig effekt.
- De indikatorer som föreslås i förordningens bilagor mäter huvudsakligen resultat på nationell nivå. Avsaknaden av indikatorer som fångar regional och lokal kontext riskerar att leda till felriktad styrning. Det är därför viktigt att regionerna ges inflytande i utformningen av indikatorer, så att prestation och resultat bedöms utifrån en platsbaserad kontext.
- Nationell nivå måste säkerställa att den prestationsbaserade logiken är förenlig med det svenska systemet för nationell medfinansiering, som i huvudsak är kostnadsbaserat. Att hantera två parallella regelverk med olika logik riskerar att skapa administrativ börda och rättslig osäkerhet.
- Ett alternativ kan vara att tillämpa prestationsbaserad logik på programnivå, men inte på enskilda projekt.
- Region Jönköpings län är kritisk till att förslaget saknar skrivningar om regionala styrkeområden och områden av särskild betydelse för regional utveckling. Tidigare programperioder har visat att kopplingen till regionala utvecklingsstrategier är avgörande för att EU-medlen ska bidra till långsiktig hållbar utveckling.
- Flexibilitetsbeloppet är svagt definierat i förslaget. Kriterier för när och hur det ska aktiveras behöver förtydligas för att undvika bristande transparens och oförutsägbarhet. Det är också viktigt att dessa medel inte blir tillgängliga för sent in i programperioden.
- När det gäller öronmärkningen till miljö och klimat är det viktigt att den kopplas till olika interventionstyper och inte låses till specifika mål. Erfarenheter från innevarande programperiod visar att alltför snäva öronmärkningar kan skapa inlåsnings effekter och försena utbetalningar. Miljö och klimatmålen behöver formuleras brett och mätas utifrån interventioner snarare än att man avsätter en specifik procentsats av totalbudget i riktade gröna mål.

Särskilda synpunkter kopplat till förordningen om Europeiska fonden för regional utveckling inbegripet för europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) och Sammanhållningsfonden

- Region Jönköpings län anser att det är positivt att den Europeiska regionalfonden (ERUF) fortsatt anses vara ett viktigt verktyg för att adressera regionala skillnader och stödja utveckling i regionerna.
- Region Jönköpings län ser positivt på att implementeringen av Regionalfonden, Sammanhållningsfonden och Interreg fortsatt sker genom delad förvaltning mellan medlemsstaterna och indirekt förvaltning av kommissionen. Regionen välkomnar att principerna om subsidiaritet och proportionalitet respekteras vid genomförandet och betonar att utformning, mobilisering, genomförande, uppföljning och utvärdering måste samordnas väl och inkludera den regionala och lokala nivån, särskilt med hänsyn till regionernas roll som utvecklingsansvariga.
- Sammanhållningspolitikens huvudmål, att minska regionala och territoriella skillnader, behöver även fortsättningsvis mätas på regional nivå. Det krävs också öronmärkta medel till samtliga regionkategorier för att stötta hållbar utveckling och omställningen i tillräckligt snabb takt.
- Region Jönköpings län understryker vikten av att samtliga regioner i Sverige ges möjlighet att använda ERUF som ett verktyg för regional utveckling. ERUF är utformad för att ta territoriell hänsyn och är ett av de mest centrala instrumenten för att möta regionala utmaningar och främja långsiktig utveckling utifrån lokala förutsättningar. Nationell nivå måste säkerställa att ERUF fortsatt fungerar som ett flexibelt och tillgängligt verktyg för alla regioner, inte enbart för de som klassas som mindre gynnade eller gränsregioner, så att även andra typer av utmaningar kan adresseras på ett ändamålsenligt sätt. Kommissionen lyfter fram vikten av subsidiära satsningar på territoriell nivå, vilket inkluderar NUTS-områden (artikel 74). Artikeln bekräftar att insatser inom ERUF ska kunna genomföras på olika geografiska nivåer, i linje med subsidiaritetsprincipen, vilket stärker argumentet för ett brett regionalt deltagande i planering och genomförande.
- Region Jönköpings län ser positivt på EU-kommissionens förslag att Interreg ska implementeras genom en egen Interreg-plan. Programmen Interreg Europa och Interreg Östersjön anses särskilt angelägna för Jönköpings län. De utgör ett viktigt kompletterande verktyg som möjliggör gränsöverskridande och interregionala samarbeten. Genom att koppla samman aktörer över nationsgränser stimulerar Interreg utveckling, främjar innovationer och skapar gemensamma lösningar som stärker konkurrenskraft och hållbar tillväxt i både Europa och Östersjöregionen.

Särskilda synpunkter kopplat till förordningen om Europeiska socialfonden som en del av den nationella och regionala partnerskapsplanen

- Region Jönköpings län anser att det är positivt att Europeiska socialfonden (ESF) fortsatt kommer behålla sin oberoende rättsliga grund enligt artikel 162 (TFEU), trots att fonden verkar inom ramen för de nationella och regionala partnerskapsplanerna och det gemensamma regelverket.
- Region Jönköpings län är positiv till inriktningen av ESF med fortsatt fokus på att stödja sysselsättning och främja kompetens, men vill understryka behovet av att prioritera de mest kritiska utmaningarna på regional och lokal nivå i partnerskapsplanerna, då programmet omfattar en mycket bred uppsättning utmaningar som delas mellan medlemsstaterna.
- Region Jönköpings län ser positivt på att ESF vilar på subsidiaritetsprincipen, i linje med intentionerna i förordningen för Regionalfonden, Sammanhållningsfonden och Interreg. Beslut bör fattas så nära medborgarna som möjligt och EU-insatser utformas med hänsyn till nationella, regionala och lokala förutsättningar. För att stötta hållbar utveckling och omställningen i tillräckligt snabb takt krävs att medel allokteras till samtliga regionkategorier, förslagsvis fortsatt på NUTS2-nivå, och att resultat kan mätas på regional nivå.

Rachel De Basso
Regionstyrelsens ordförande

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: Rachel De Basso

Date: 2025-12-18 17:45:25

BankID refno: 019b3259-f7a1-7622-9914-888f57d2c7f3

Ordförande: Rachel De Basso